

Vesper (concertant) voor Cosmas en Damianus

Schola van het Luthers Bach Ensemble o.l.v. Luuk Dijkhuis
Sietze de Vries, orgel

De inhoud van deze Vesper is samengesteld op grond van de liturgieën van zondag 27 september, van oudsher (tot 1969) de dag van de twee martelaren Cosmas en Damianus. Deze tweelingbroers maakten in Syrië naam als medici, en worden vaak met hun medische instrumenten afgebeeld. Veel heiligen worden iconografisch geassocieerd met de attributen van hun martelaarschap, zij dus met hun medische parafernalia. Hier in de Martinikerk zijn ze linksboven bij de ingang te zien, met hun beider “pislazen”. In hun tijd heerste de overtuiging dat aan de kleur, helderheid en smaak(!) van de urine de gezondheid van de patiënt af te lezen was. Cosmas en Damianus hebben hun naam gegeven aan een rampzalige stormvloed die op 27 september 1477 grote delen van de Nederlandse, Belgische en Duitse teisterde. Zij werden onder keizer Diocletianus in de derde eeuw AD (na een vruchteloze poging hen door marteling van het geloof af te brengen) ter dood gebracht, en wel door kruisiging, steniging, beschieting met pijlen en tenslotte onthoofding. Deze Vesper is voor “Twee of meer martelaren, buiten Paastijd”, en de te zingen antifonen en Hymne geven duidelijk de bewondering weer voor de standvastigheid van de martelaren, en mededogen met de door hen weerstane pijniging. “God veegt alle tranen weg uit de ogen van de heiligen” voelt aan alsof we de armen troostend om hen heen slaan. En in de Hymne geven de martelaren geen kik onder hun zware lot “Non murmur resonat, non querimonia”. Hen wacht eeuwige roem “omdat zij uit liefde voor Hem hun bloed hebben vergoten, jubelen zij met Christus zonder einde”. Van de vijf psalmen die in de oude liturgie gewoonlijk worden gezongen zingen we er twee: Dixit Dominus en Laudate pueri. Zoals gebruikelijk bij feestelijke Vespers worden de antifonen herhaald na de psalmen en het Magnificat.

Sietze de Vries speelt, naast de alternatims en een improvisatie over Vater Unser im Himmelreich, ook een improvisatie over Maarten Luthers koraal “Ein neues Lied wir Heben an”, geschreven voor de in 1523 terechtgestelde martelaren Hendrik Vos en Johannes van Esschen.

Programma

Deus in adjutorium meum intende

Antifoon

Isti sunt sancti

Psalm

Dixit Dominus

Orgel improvisatie Sietze de Vries

Ein neues Lied wir heben an

Antifoon

Isti sunt sancti

Psalm

Laudate pueri

Hymne

Sanctorum meritis - alternatim (*Jehan Titelouze 1572 - 1633*)

Responsorium Breve

Exsultent justi

Antifoon

Gaudent in caelis animae Sanctorum

Magnificat sexti toni Alternatim - (*Giovanni Antonio Fasolo 1530 -1572*)

Kyrie ad Lib IV altissime

Orgel improvisatie Sietze de Vries

Vater Unser im Himmelreich

Slotformules

DEUS IN ADIUTORIUM MEUM INTENDE	God kom me te hulp
Domine ad adjuvandum me festina	Heer haast u me te helpen
Gloria Patri et Filio et Spiritu Sancto	Glorie zij de Vader, en de Zoon en de Heilige geest
Sicut erat in principio et nunc et semper et in secula seculorum. Amen	Zoals het was in het begin, en nu en altijd, en van eeuwigheid tot eeuwigheid, Amen

ANTIFOON

Isti sunt Sancti qui pro testamento Dei	Dit zijn de Heiligen, die voor Gods verbond
Sua corpora tradiderunt,	hun lichamen hebben opgegeven
et in sanguine Agni laverunt stolas suas	en in het bloed van het Lam hun kleden hebben gewassen

PSALM

Dixit Dominus Domino meo: sede a dextris meis.	De Heer sprak tot mijn heer: Neem plaats aan mijn rechterhand
Donec ponam inimicos tuos, scabellum pedum tuorum	totdat ik uw vijanden tot een rustbank voor uw voeten maak
Virgam virtutis tuae emittet Dominus ex Sion: dominare in medio inimicorum tuorum	De scepter van uw kracht zal de Heer uit Sion zenden: Heers temidden van uw vijanden
Tecum principium in die virtutis tuae in splendoribus sanctorum, ex utero ante luciferum genui te	met u is het koningschap op de dag van uw macht, in de glans van het heilige uit de schoot van de dageraad heb ik u gemaakt
Juravit Dominus, et non paenitebit eum Tu es sacerdos in aeternum secundum ordinem Melchisedech	De Heer heeft gezworen en het zal hem niet berouwen, U bent priester in eeuwigheid, volgens de orde van Melchisedech
Dominus a dextris tuis, confregit in die irae suae reges	De heer is aan uw rechterhand, Hij zal koningen verslaan in de dag van zijn toorn
Judicabit in nationibus, implebit ruinas: conquassabit capita in terra multorum	Hij zal recht doen aan de volkeren, vernietiging brengen: hij zal van velen de hoofden op de grond verpletteren
De torrente in via bibet: propterea exaltabit caput	Hij zal drinken uit de beek langs de weg: daartoe zal hij zijn hoofd opheffen
Gloria Patri et Filio et Spiritui Sancto	Glorie zij de Vader, en de Zoon, en de Heilige geest
Sicut erat in principio et nun et semper, et in saecula saeculorum amen	zoals het was in het begin, en nu en altijd, en van eeuwigheid tot eeuwigheid, Amen

ANTIFOON

Absterget Déus omnem lacrimam ab oculis Sanctorum	God veegt alle tranen weg uit de ogen van de Heiligen
et jam non erit amplius neque luctus, neque clamor,	Er zal geen rouwen meer zijn, geen schreeuwen
sed nec ullus dolor : quoniam priora transierunt	maar ook geen enkele pijn: want al die dingen zijn voorbij

PSALM

Laudate pueri Dominum : laudate nomen Domini.	Prijs de heer, kinderen: prijst de naam van de Heer
Sit nomen Domini benedictum, ex hoc nunc, et usque in saeculum	De naam van de Heer zij gezegend, van nu tot in eeuwigheid
A solis ortu usque ad occasum, laudabile nomen Domine	Van zonsopgang tot zonsondergang, prijzenswaardig is de naam van de Heer
Excelsus super omnes gentes Dominus, et super caelos gloria ejus.	Hoogverheven boven alle volkeren is de Heer, en zijn glorie is boven alle hemelen
Quis sicut Dominus Deus noster, qui in altis habitat, et humilia respicit in caelo et in terra?	Wie is als God onze Heer, die in de hoogten woont, en al het nederige beschouwt in de hemel en op de aarde
Suscitans a terra inopem, et de stercore erigens pauperem :	De behoeftige optillend, en de arme uit de drek oprichtend
Ut colloquet eum cum principibus, cum principibus populi sui.	om hem een plaats te geven bij de vorsten, bij de vorsten van zijn volk
Qui habitare facit sterilem in domo, matrem filiorum laetantem.	Die de onvruchtbare plaatst in een huis, als blijde moeder van kinderen
Gloria Patri et Filio, et Spiritui Sancto	Glorie zij de Vader, en de Zoon en de Heilige geest,
Sicut erat in principio, et nunc, et semper, et in saecula saeculorum. Amen.	zoals het was in het begin en nu en altijd, en van eeuwigheid tot eeuwigheid. Amen

HYMNE

<i>1. Sanctorum meritis inlyta gaudia</i>	<i>Laten we de vreugden, voortgebracht door de deugden van de Heiligen,</i>
<i>Pangamus, socij, gestaue fortia:</i>	<i>bezingen, makkers, en hun krachtige daden</i>
<i>Gliscens fert animus promere cantibus</i>	<i>De ziel groeit door liederen te produceren</i>
<i>Victorum genus optimum.</i>	<i>over deze voortreffelijke groep Overwinaars</i>

2. Hi sunt quos fatue mundus abhorrui	Dit zijn degenen van wie de domme Wereld zich afkeerde
Hunc fructu vacuum, floribus aridum,	Die zij zelf, want zonder vruchten, en met verdroogde bloemen,
Contempserere tui nominis asseclae,	verachtten, deze volgelingen van uw naam,
Jesu Rex bone caelitum	O Jesus, goede hemelkoning
3. <i>Hi pro te furias atque minas truces</i>	<i>Voor U hoorden dezen de woede en ruwe bedreigingen</i>
<i>Calcarunt hominum, saevaue verbera:</i>	<i>van mensen, en wrede zweepslagen</i>
<i>His cessit lacerans fortiter ungula</i>	<i>Een krachtig verscheurende klauw heeft hen doen zwichten</i>
<i>Nec carpsit penetralia</i>	<i>Maar heeft niet hun allerbinnenste verzwakt</i>
4. Caeduntur gladiis more bidentium:	Terwijl ze worden gedood als een offerdier
Non murmur resonat, non querimonia:	Klinkt geen fluistering, geen geklaag
Sed corde impavido mens bene conscia	maar met onbevreesd hart bewaart hun welbewuste geest
Conservat patientiam	haar geduld
5. <i>Quae vox, quae poterit lingua retexere,</i>	<i>Welke stem, welke tong zal kunnen onthullen</i>
<i>Quae tu Martyribus munera praeparas?</i>	<i>Wat voor giften u voor de Martelaren zult gereedmaken</i>
<i>Rubri nam fluido sanguine fulgidis</i>	<i>Wat eens door een stroom van bloed glimmend rood was,</i>
<i>Cingunt tempora laureis</i>	<i>omringt een lauwerkrans voor alle tijden</i>
6. Te summa o Deitas, unaque poscimus,	U, o grote en enige Godheid, verzoeken wij
Ut culpas abigas, noxia subtrahas:	Dat u de schuld verjaagt, de pijn wegneemt
Des pacem famulis, ut tibi gloriam	Dat u vrede geeft aan uw dienaren, opdat zij uw heerlijkheid
Annorum in seriem canant. Amen.	in een serie van jaren bezingen. Amen

RESPOSORIUM BREVE

Exsultent justi In conspectu Dei	Mogen de rechtvaardigen jubelen in het aangezicht van God
Et delectentur in laetitia in conspectu Dei	En mogen zij zich verheugen in blijdschap in het aangezicht van God
Gloria Patri et Filio et Spiritui Sancto	Glorie zij de Vader, en de Zoon en de Heilige Geest

ANTIFOON

Gaudent in caelis animae Sanctorum	in de hemel verheugen zich de zielen van de Heiligen
qui Christi vestigia sunt secuti	die in de voetsporen van Christus volgen.
et quia pro ejus amore sanguinem suum fuderunt	En omdat zij uit liefde voor Hem hun bloed hebben vergoten,
ideo cum Christo exsultant sine fine	daarom jubelen zij met Christus zonder einde

CANTICUM

Magnificat <i>anima mea Dominum;</i>	Mijn ziel prijst de Heer
Et exsultavit spiritus meus; in Deo salutari meo,	En mijn geest heeft zich verheugd in God, mijn redder
<i>Quia respexit humilitatem ancillae suae; ecce enim ex hoc beatam me dicent omnes generationes.</i>	<i>Want hij zag de nederigheid van zijn dienares; zie, van nu af aan noemen alle generaties mij gezegend</i>
Quia fecit mihi magna qui potens est; et sanctum nomen ejus,	Want hij die machtig is heeft grote dingen gedaan, heilig is Zijn naam
<i>Et misericordia ejus a progenie in progenies; timentibus eum.</i>	<i>en zijn barmhartigheid geldt van geslacht tot geslacht voor hen die hem vrezen</i>
Fecit potentiam in brachio suo; Dispersit superbos mente cordis sui.	Hij maakte kracht in zijn arm, en verstrooide de hoogmoedigen van hart
<i>Deposuit potentes de sede, et exaltavit humiles.</i>	<i>Hij stootte de machtigen van hun stoel, en de nederigen heeft hij verheven</i>
Esurientes implevit bonis; et divites dimisit inanes.	Hij voorzag de hongerigen van goede gaven, en stuurde de rijken met niets weg
<i>Suscepit Israel, puerum suum, recordatus misericordiae suae,</i>	<i>Hij schoot Israel, zijn dienaar, te hulp, denkend aan zijn barmhartigheid</i>
Sicut locutus est ad patres nostros; Abraham et semini ejus in saecula.	Zo heeft hij gesproken tot onze vaders, Abraham en zijn nazaten, in eeuwigheid
<i>Gloria Patri, et Filio, et Spiritui Sancto</i>	<i>Glorie zij de vader, de zoon en de heilige geest,</i>
sicut erat in principio, et nunc, et semper; et in Saecula saeculorum. Amen.	zoals het was in het begin en nu en altijd, en van eeuwigheid tot eeuwigheid. Amen

KYRIE

Kyrie eleison, <i>Kyrie eleison</i> , Kyrie eleison	Heer ontferm u, Heer ontferm u, Heer ontferm u
<i>Christe eleison</i> , Christe eleison, <i>Christe eleison</i>	Christus ontferm u, Christus ontferm u, Christus ontferm u
Kyrie eleison, <i>Kyrie eleison</i> , Kyrie eleison	Heer ontferm u, Heer ontferm u, Heer ontferm u

SLOTFORMULES

Dominus vobiscum	De heer zij met u
Et cum spiritu tuo	en met uw geest
Benedicamus domino	Laten we de Heer prijzen
Deo gratias	God zij gedankt
Dominus nos benedicat et ab omne male defendat, et ad vitam perducatur eternam	Moge de Heer ons zegenen en tegen alle kwaad beschermen, en ons naar het eeuwige leven leiden.
Amen	Amen

Schola:

Gerben Bos	Joost Hurkmans
Gerard Boukes	Adriaan Kegel
Tymen Jan Bronda	Henk Timmerman
Luuk Dijkhuis (artistieke leiding)	Michiel de Vries

SIETZE DE VRIES is internationaal werkzaam als concertorganist en kerkmusicus. Hij ontving zijn orgelopleiding onder anderen van Wim van Beek en Jos van der Kooy. Bij laatstgenoemde docent studeerde hij eveneens improvisatie, net als bij de illustere Jan Jongepier. Naast zijn bachelor en master diploma's, is hij in het bezit van de bevoegdheidsverklaring I Kerkmuziek en de aantekening improvisatie.

Tijdens en na zijn studie aan de conservatoria van Groningen en Den Haag maakte hij naam door niet minder dan vijftien prijzen te winnen bij diverse orgelconcoursen. Een afsluitend hoogtepunt van deze periode was het winnen van het internationale improvisatieconcours te Haarlem in 2002.

In het nieuwe millennium nam de carrière van Sietze de Vries ook internationaal een hoge vlucht: hij concerteert, doceert en jureert in vele Europese landen, maar ook in de Verenigde Staten, Canada, Rusland, Zuid-Afrika en Australië. Als docent is hij verbonden aan het Prins Claus Conservatorium te Groningen en hij is organist van de Groningse Martinikerk als opvolger van Wim van Beek. In zijn functie van artistiek leider van het Orgel Educatie Centrum Groningen, promoot hij het historische orgelbezit van de provincie, met als uitvalsbasis de Petruskerk te Leens.

LUUK DIJKHUIS (1963) studeerde klassiek gitaar bij Michiel de Vries aan het Stedelijk Conservatorium Groningen. In die tijd raakte hij geïnteresseerd in de koormuziek, en in de jaren tachtig volgde hij een aantal malen de Kurt Thomas cursus voor koordirigenten. Daar ontdekte hij het Gregoriaans bij Hans van den Hombergh en Wim van Gerven, een fascinatie die altijd is gebleven. Verdere ontwikkeling in het dirigeren vond hij bij Marc Versteeg en Geert-Jan van Beijeren Bergen en Henegouwen. Sinds 2017 leidt hij de herenschola van het Luthers Bach Ensemble. Luuk zingt als bas bij het Luthers Bach Ensemble, het Noordelijk Vocaal Ensemble, Kamerkoor Dualis en het Josquin Ensemble, en leidt naast de Schola ook Symfonieorkest Scaramouche en zijn projectkammerkoor Vox Urbis.

Steun het LBE!

Het LBE is ontzettend blij met haar grote groep Vrienden en Gulle Gevers. Deze donateurs dragen de barokmuziek een warm hart toe en zorgen er mede voor dat het LBE prachtige programma's ten gehore kan blijven brengen. Wordt u ook Vriend of Gulle Gever?

U bent al **vriend van het LBE** voor €50 per jaar. U ontvangt daarvoor korting op maximaal 2 kaarten per concert. Daarnaast ontvangt u 2 keer per jaar de nieuwsbrief per mail, krijgt u waar mogelijk een gereserveerde plaats en ontvangt u het programmaboekje gratis.

U wordt **Gulle Gever** voor een periode van minstens 5 jaar. Uw bijdrage is dankzij de ANBI-regeling volledig aftrekbaar. Een formulier voor de belastingdienst is gemakkelijk in te vullen, een notaris is niet nodig. U kunt kiezen uit de volgende bedragen:

€250 per jaar - 2 vrijkaarten per jaar

€500 per jaar - 6 vrijkaarten per jaar

€1000 per jaar - 2 vrijkaarten voor iedere concertreeks

Alle gulle gevers krijgen bovendien korting op maximaal 2 extra kaarten per concert, ontvangen 2 keer per jaar de nieuwsbrief per mail, krijgen waar mogelijk een gereserveerde plaats en ontvangen het programmaboekje gratis.

Anmelden als Vriend of Gulle Gever kan via: secretaris.lbe@gmail.com of via de site www.luthersbachensemble.nl

Aankomende concerten van het Lutherse Bach Ensemble:

Stabat Mater – G.B. Pergolesi

Alex Potter (countertenor), Kristen Witmer (sopraan), barokorkest o.l.v. Tymen Jan Bronda

Vrij 9 okt 20:00u. Bonifatiuskerk Vries

Za 10 okt 17:00u. Nicolaikerkerk Appingedam

Zo 11 okt 15:00u. Lutherse Kerk Groningen